

אורטל גמבר - סיפור חיים

תיעדה - גאולה בוודיר

תאריך - אפריל 2014

משמעות השם שלי. נפי ילדוטי.

בישראל שמי אורטל.

באתיופיה קוראים לי צהייה שפירושו שמש וטל . את השם צהייה התאימו אמי ואחיותיי המבוגרות יותר . את השם אוזו נתן לי אבי כי הוא רצה בן ושוב נולדה לו בת .

אחד הדודים (אח של אבי) קרא לי אזדי שפירושו ילדה שמחליטה . שם משפחתי מלידה אשט שפירושו שדה חיטה בשלה .

נולדתי בכפר גיינה ליד העיר גונדר . הכפר שכן ליד הים . הנוף אשר זכור לי נוף ירוק שדות ירוקים שדות חיטה ועצים בעיקר עצי אקליפטוס ועצי הזית . ליד ביתי צמח שיח גדול ירוק וקוצני ליד ביתנו התגוררו סבא וסבתא ודודים ודודה , בני משפחת אבי . סבא היה אדם רוחני . היה לו בית כנסת . סבא ערך שלוש פעמים מסיבה לחגים בבית הכנסת . לחג ראש השנה , חג סוכות , ולחג השבועות . לדברי בני המשפחה סבי היה אדם חזק מאוד אדם משכיל . הוא ידע מספר שפות מאז שאבי נלקח לבית הכלא סבי אשר אהב מאוד את אמי דאג לה לכל צרכיה . לי זכור סבא עיוור , אך , למרות זאת פעיל מאוד . הוא היה צדיק , עזר לאנשים בצדקה ואף בצמחי מרפא.

משפחת המוצא, משחקי ילדות.

בהיותי הילדה האמצעית, במשפחתי ישנם ארבעה אחים מעלי, וחמישה אחים צעירים ממני. כילדה הרגשתי חופשייה מלאת מרץ מלאת אנרגיה. לדברי המשפחה הייתי ילדה שובבה שיחקתי הרבה בחוץ. המשחקים היו ריצה, תופסת, מחבואים, קפיצות על חבל ודלגיות וגם קפיצות בזוגות. משחק הקפות ומשחק כדור עם רשת.

כמובן שאהבתי בובות ושחקתי בבובות. את הבובות הכנו מבדים שונים כאשר ירד גשם שיחקנו בבית בחמש אבנים. כמו כן שיחקנו במשחקים שקשורים להורים כמו משחק חתן וכלה, מטבח והכנת אוכל. היו משחקים של קיץ, משחקים של שבת ומשחקים של חגים מסוימים.

כמו בכל עדה גם לנו היו אמונות שונות, למשל: אם ציפור מחרבנת על הראש זה עושה מזל טוב. כמו כן אם פוגשים חיה שחורה בדרך, צריך לשנות כיוון. ואם הלכתי בדרך וציפור צייצה הייתי צריכה להקשיב האם הדרך טובה או עלי לשנות את הדרך כי היא לא טובה. יש לי לזה הוכחה אמיתית, פעם אחת דוד של אבי בא אלינו והציפור צייצה. הוא הבין שהוא חייב לצאת מהר מהבית כי אם לא, עלול לקרות לו משהו לא טוב. ובאמת הוא מיד יצא. כעבור חצי שעה הגיעו השוטרים לבית שלנו ותפסו את אבי. הדוד שהצליח לברוח לא נתפס. ומדוע הגיעו השוטרים לביתינו אספר בהמשך.

מעשיות עממיות.

בביתנו ספרו תמיד על דמות עממית בשם: אבא גברהנא ועל חוכמתו הרבה. אחד הסיפורים עליו שמראה את חוכמתו: הוא הלך לביתו של איש עשיר להתארח בהזמנה ובגדיו היו קרועים ומלוכלכים והוא נראה כמו קבצן. שומרי השער לא רצו להכניס אותו למרות שהוא אמר שהוא מוזמן. הוא חזר לביתו פשט את בגדי הקבצן ולבש בגדים חגיגיים והלך שוב לבית העשיר. הפעם נתנו לו להיכנס. בזמן הארוחה אבא גברהנא לא הכניס את המזון לפיו אלא שם בשרוול. שם בשר בכיס החולצה והתלכלך מאוד למרות שלא טעם כלום. אז הסועדים שאלו אותו למה אתה עושה כך. אבא גברהנא ענה להם בזכות הבגדים נכנסתי לפה. לכן אני נותן להם את האוכל הטוב שיש פה. אבא גברהנא היה ידוע במשליו הוא היה הולך מכפר לכפר ומנסה בחוכמתו לעזור לאנשים. אחד הפתגמים שאמרו לנו אסור לאכול בעמידה כי האוכל ירד לרגליים. או שיש הרבה דגים בים והכוונה לגברים. סיפורים שחזרו על עצמם הם הצפייה מנשים להיות כנועות ביישניות לא להבליט את עצמן ולא לגבש עמדות ברורות על העולם ולהישאר במרחב הפנימי של הבית. ועוד סיפור מהתרבות האתיופית על שידוך שנעשה: שני אבות של זוג צעיר לפני נישואים, ערכו ביניהם שיחה ראשונית ואז החליט אב החתן ללכת ולראות את

הכלה. הוא הגיע לבית המשפחה, הכלה הייתה בבית לבדה. היות והוריה לא היו הוא לא יכל לברר אם המשפחה טובה ומה יחוס המשפחה. לכן הלך בחזרה. כעבור זמן קיבל הזמנה לבוא ולהכיר את משפחת הכלה. כאשר הוא הגיע הוא הכיר את המשפחה והייחוס נראה לו טוב אז אבי הכלה נתן לו כסף כדי לשמור את החתן לכלה ביתו.

עליה לארץ ישראל.

אני בת אמצעית במשפחה . לארץ עלו לפני ארבע אחים במבצע משה .
עלינו לארץ חמישה ילדים ואמא. אבא נשאר בבית הכלא באתיופיה (אסיר ציון).
יצאנו לדרך בתאריך 21/11/1990 . באתיופיה נשארו אחי ואשתו . הם עלו שנה
אחרינו . דרך עלייתנו לארץ ארכה זמן רב.. מכפרינו נסענו לגונדר מרחק נסיעה של
יום אחד.

משם נסענו לאדיס אבבה באוטובוס, הנסיעה ארכה יומיים .בדרך לגונדר עצרנו
לחניית לילה בבהכדר עיר ליד הים . באדיס חיכינו כשנה וחצי לעלייה . היות
והייתי הבת הגדולה עכשיו עזרתי לאמא בעבודות הבית ולטפל באחים הקטנים
ממני . באדיס אמא חלתה כי לקתה בליבה וסבלה מאוד. האחים שלי בארץ
ישראל דאגו להוציא לנו דרכון דרך הסוכנות היהודית .
כאשר הודיעו לנו שאנו עולים לארץ התארגנו עשינו מסיבת יציאה ולמחרת נסענו
לשדה התעופה באדיס . למראה המטוס הגדול אמי פחדה מאוד .אני הרגתי את
אמא ואת האחים .

כל הדרך אמא התפללה שנגיע בשלום לארץ ישראל .
הטיסה הייתה ארוכה . החלפנו מטוס במקום אחר (במדינה אחרת) . אני שמעתי הרבה שפות וקצת פחדתי כי לא הבנתי את השפה המדוברת באותה ארץ . ירדנו מהמטוס האחים הקטנים בכו והיו רעבים . לא ידענו מה לעשות וישנו באותו לילה על ספסל בשדה התעופה במקום גדול מאוד .
למחרת בבוקר עלינו על מטוס שהביא אותנו לארץ ישראל. בשדה התעופה חיכו לנו האחים הבוגרים , יוסף , זהבה ודפנה . כל המשפחה נסענו למרכז קליטה בבית אליעזר שם התגוררנו ארבע שנים .
ממרכז הקליטה אשר היה בבית אליעזר עברנו ללוד לדירה אשר הורי קנו.
לפרדס חנה הגענו ב1997. בעקבות חברות ביקשתי מהורי לצאת לפנימייה. הורי לא כל כך רצו אך עקב בקשותי הם הסכימו והגעתי לפנימייה הדתית בשם שדה יעקב ליד טבעון. לפנימייה הגעתי עם החברות אך למרות זאת בהתחלה הייתי בהלם . פתאום חדר עם חמש בנות שאינני מכירה, האוכל הוגש בחדר האוכל רק בשעות מסוימות ולא כל זמן שאני רוצה. האוכל היה שונה מהאוכל בבית . בעיקר היה קשה בהתחלה כשהמדריכים קבעו לי את זמן היום (שעת השכמה , שעת כיבוי אורות וכל תהליך היום). לא עבר זמן רב ואני התרגלתי ואף אהבתי את המקום את החברות, את המדריכים ושמחתי להיות שם ארבע שנים. בפנימייה הכרתי את בעלי. בעלי ברוך הגיע לפני לישראל והיה ותיק ממני בארץ. הוא הייה כבר שנתיים בפנימייה. אני ברוב תמימותי חיפשתי בחור יפה ולא חיפשתי בחור טוב . היינו חברים ארבע וחצי שנים . כאשר סיימתי את לימודי בשדה יעקב הלכתי ללמוד במכללת אריאל במסגרת הגיל הרך (רציתי להיות גננת).

באותה שנה התחתנתי (שנת 1997) ונכנסתי להריון, לכן הפסקתי את לימודי בתום שנה. קבלתי תעודה כמטפלת, כך שבגיל שמונה עשרה וחצי כבר הייתי אמא לתינוקת שנולדה פגית.

(התינוקת הייתה בת 14 כשנולדה, והיא נפטרה בגיל 17 עקב מחלת הסרטן).
הסרטן נגרם עקב גורמים גנטיים, והיא נפטרה לאחר שנלחמה במחלה מסוג גלינגר-באנדינג.

יהדות

בבית הכנסת של סבא שלי היה מגן דוד עשוי זהב.
סבא היה פרשן של גיז (תורה). הדוד היה קורא בתורה, קורא וסבא מפרש.
בחגים ראש השנה סוכות ושבועות היו אנשים מכובדים מגיעים מרחוק מתפללים
בבית הכנסת כל הלילה ולמחרת כל היו כל הילדים מצטרפים.
בשבת סיפרו ואמרו רק דברי תורה, אסור היה לספר בדיחות.

ביום הכיפורים באתיופיה כל היום צמים מתפללים ורוקדים.. כדי לעייף את הגוף.
היו שרים: "לשנה הבאה בירושלים".
בבית הכנסת של הקייסים בישראל גם כן רוקדים כל היום במשך יום כיפור...
בחג הפסח- זכורות לי ההכנות לליל הסדר. היה זה החג הכי כייף כי לא עבדנו
קשה כמו בשגרה...

הסיפור על אבא

אבא היה אסיר ציון- הוא ישב בבית הסוהר באתיופיה 5 שנים על עבירה של
ריגול לטובת ישראל.
אבא לא נגע באוכל של בית הסוהר כי לא היה כשר, פעם בשבוע המשפחה
הביאה לו אוכל במטרה שיספיק לשבוע, מעט אוכל רטוב/מבושל והשאר אוכל
יבש.
הדרך לבית הכלא הייתה ארוכה מאוד. יום שלם של הליכה עם משקל כבד של
סירים עם אוכל. אמא הייתה חלשה ורגישה ולא הייתה מסוגלת ללכת את
המרחק הגדול לכלא. אנו הילדים עשינו את זה. יום שלם הלכנו חצינו נחל
ועברנו מכשולים ותלאות רבות כדי להביא את האוכל לאבא שלנו ולהיות איתו
10 דקות בלבד ביחד בכלא.

אני הייתי בת 9 בלבד כשאבא נכנס לכלא.
אבא סבל מאוד בשהותו במאסר. הוא קיבל מכות כי לא אכל. אך הייתה לו
הגאווה:-כדי היות יהודי אני משלם בסבל ועינויים. בביקור אחד אני זוכרת
שראיתי דם יורד לו, ולא הבנתי מה קורה.
הם שברו לו צלעות, וראייתו השתבשה משהייה לתקופות ארוכות בצינוק. הוא
אכן עבר עינויים קשים בניסיונות שעשו השוטרים לחקור אותו על ישראל.
אבא שלי היה קשור לפעולות העלאת העולים מאתיופיה לישראל. הוא פעל עם
השליחים מהארץ, ודאג איתם להברחות העולים האתיופיים דרך סודן. בשל כך
שמו אותו בבית הסוהר.
בזמן מסוים היו אמורים להוציא אותו להורג, אך השליחים גייסו כסף ונתנו אותו
כשוחד לסוהרים ולשוטרים, אנשי הממשל כדי שלא יהרגו אותו.
כששחרר מבית הכלא הלך אבא שלי לגונדר לאחיו. שלחו מטוס מיוחד
מישראל לגונדר עם השחרור כדי להעלות אותו לארץ.
אבא לא רצה הטבות של אסירי ציון, איש גאה מאוד היה. גאה ביהדות שלו,
איש מאד ישר ואמיץ. הראשון לעזור הראשון לעשות ולהציע רעיונות טובים
ומוצלחים.
אבא ניסה לשקם את עצמו אחרי העלייה.
אמא שלי נפטרה בגיל 49 ב 1995, הייתי בכיתה ט'.
אמא הייתה אישה עדינה וטובה. מאד מכבדת אנשים, אוסרת לשון הרע... מאד
מאמינה, סבלנית ולא מזיקה לאיש.

כאשר הייתי בהריון בחודש השביעי היה לי לחץ דם גבוה ואני לא הבנתי את
חומרת המצב. המשכתי רגיל לימודים. בעת ביקור אצל הורי באותו הזמן
התנפחו לי הפנים והרגלים. הלכתי לטיפת חלב. למזלי אחותי עובדת בקופת
חולים כללית ולכן היא קבלה את הידיעה מטיפת חלב על מצבי ואז היא באה מיד
יחד עם אחי והם לקחו אותי דחוף לבית חולים אסף הרופא. מצבי היה קשה.

הרופאים אמרו שאני והילדה נמצאים בסכנת חיים לכן צריך מיד לעשות ניתוח קיסרי . לאחר הניתוח הועברתי מיד לטיפול נמרץ . אינני זוכרת דבר מהתקופה הזאת. כשבוע ימים טופלתי בטיפול נמרץ ולאט לאט חזרתי למוטב. כעבור שבועיים יצאתי מבית החולים הביתה. את ביתי השארתי בבית החולים היא נולדה פגית, במשקל 900 ג'. כמעט כל יום ביקרתי אותה עד שהגיעה למשקל של שני ק"ג ואז יכולתי לקבל אותה הביתה וזה קרה אחרי חודש וחצי. את בתי השנייה ילדתי בניתוח קיסרי כעבור שלוש שנים שבהן עברתי ממקום עבודה למקום עבודה. כאשר בתי השנייה אשר שמה אופק הייתה בת שלושה חודשים התגלה ששתי הירכיים לא נמצאות במקום והיה צורך לנתח אותה. בעזרת אחותי הגעתי לפרופסור אורטופדיה והוא יעץ לא לנתח כי אופק יכולה להיות נכה הוא התעקש על זה שהכי כדאי לשים לה גבס מכף הרגל ועד האגן בשתי הרגליים . בין הרגליים הניחו קרש . המצב הייה מסובך מאוד ואני לא יכולתי להניק אותה. אוכל היא קבלה רק במצב שכיבה . כל שבועיים הייתי הולכת עם אופק לבי"ח תל- השומר לבדיקה.ביתי הגדולה אורפז הייתה בתקופה הזאת במעון נעמת כך שיכולתי להתמסר לטיפול באופק. כעבור שלושה חודשים הורידו את הגבס מהרגליים.

המראה לאחר הורדת הגבס היה קשה מאוד . העור התקלף יחד עם הגבס , נבהלתי מאוד ובכיתי למראה הרגליים ללא העור מכוסות הכוויות.הטיפול בעור לקח כחודשיים עד אשר אופק הבריאה אך היא הייתה עדיין חלשה מאוד. אופק התחילה ללכת בגיל שנה וחצי ומהר מאוד היא הגיעה לרמת כל הילדים בני גילה. הכנסתי את אופק למעון נעמת ואז יצאתי לחפש עבודה , התחלתי לעבוד במשתלת ניצן במושב עין עירון . שם עבדתי כ-11 שנים. כאשר אופק הייתה בת שבע שנים ילדתי את בני ליאב שכיום הוא בן שבע שנים.

בעלי ברוך עבד כשלוש עשרה שנים במפעל גומי בקיבוץ עין שמר היות והפיה הפריע לו מאוד הוא עזב את העבודה שם. ברוך התנדנד בין העבודות כשנה ועכשיו הוא עובד בלול תרנגולות.

הסיפור על אימי.

ברצוני להשאיר לכם ילדי זיכרון הקשור לסבתא , אימי שלא הכרתם אותה. היא נפטרה כאשר הייתי בת שבע עשרה שנים בתקופת היותי תלמידה בפנימיית שדה יעקב, ליד קרית טבעון. אמא הייתה בת 49 במותה. זה היה בשנת 1995. ליד טבעון. החיים הקשים ללא בעלה, בארץ, בעת שהוא שהה בכלא באתיופיה, הזיקו לבריאותה. היא חלתה במחלת לב. וכפי שהזכרתי קודם בעקבות זה קודמנו לעלות לארץ ישראל. בארץ עברה אמא צנתור בליבה בבית החולים אסף הרופא . לאחר הצנתור היא עברה ניתוח לב פתוח. אנחנו הילדים עשינו תורנות להיות איתה באותו הזמן . ההחלמה מהניתוח הייתה לה קשה מאוד . בשלושת החודשים הראשונים לאחר הניתוח לא תפקדה כלל. לאחר חמישה חודשים השתחררה הביתה . כעבור שנה מצבה הורע ואז נכנסה לניתוח שני שבו ההחלמה הייתה מהירה יותר. מאז אמא הייתה מתנדנדת מבית חולים לבית , דבר שנמשך כחמש שנים.אמי נפטרה בבית כפי שכבר ציינתי הייתי רק בת שבע עשרה שנים.לצערי אמא לא הספיקה לראות אותי ביום חתונתי . זוכרת אני את אמי אישה חכמה, יפה מאוד וגבוהת קומה, עדינת וטובת לב, בעלת מוסר גבוה . אף פעם לא דיברה רעות על אנשים וקיבלה את החיים כמו שהם. הייתה לה חוכמת חיים מיוחדת.. לזכותה יאמר שגידלה לתפארת עשרה ילדים.

המשך הסיפור על אבי.

ברצוני לספר על אבי. אבי איש אמיץ מאוד. אבא בן אדם ישר אשר איננו פוחד מאף אחד, רק מהקדוש ברוך הוא. באתיופיה היה איש חקלאי אשר פרנס את משפחתו בכבוד רב. כאשר הייתי כבת עשר שנים נלקח אבי לבית הסוהר והדבר היה כך. אבא הרגיש לא בטוב הוא שכב עם כאבי גב בשל פריצת דיסק כי נפל לבור כאשר ליווה את אחותי לסודן. ללא ידיעתנו הגיעו כעשרים שוטרים מפחידים הקיפו את הכפר ולקחו את אבי לבית הסוהר. כאשר שאלתי אותם למה הם לוקחים את אבא?? לא היה מענה. במשך הזמן רווחו שמועות שאבא מרגל לטובת ישראל. אבא עלה לארץ בערך שנה אחרינו. הוא הגיע במצב רוח ירוד. כיום אבא חולה אלצהיימר ומטופל. כל שבוע מתחלפים אנו הילדים שלו בטיפול בו.

ילדי.

בתי הגדולה אורפז היום בת שש עשרה , תלמידת בית ספר הצבאי טכני בחיפה. היא ילדה חכמה טובה ומוכשרת . כל בוקר היא קמה מוקדם בשעה ארבע וחצי ויוצאת מהבית בשעה חמש וחצי כדי להגיע לרכבת הנוסעת לחיפה. אורפז נערה עם אמביציה(כי זה קשה לקום כל יום כל כך מוקדם) כל יום אורפז לומדת בבי"ס הצבאי וחוזרת לעת ערב. למרות עייפותה היא עוזרת בבישול מספרת לי כל דבר . להרגשתי אנחנו חברות היא מתייעצת איתי ומקבלת את דעתי כאשר אני רואה את התקדמותה אני מאוד מרוצה וזה נחת . נוסף לכך היא נערה יפה וחייכנית.

בתי השנייה אופק היום כבת ארבע עשרה שנים . תלמידה במדרשת אלישבע בפרדס חנה . אופק נערה גבוהה, יפה וטובה . אופק עוזרת לי עם בני ליאב כאשר אני עובדת בוקר היא מטפלת בו ועוזרת לי בהכנת הכריך ובכל הנושא של בית הספר. כמו כן היא מסדרת לי בבית , מקפלת כביסה ומנקה את הבית , בעצם היא יד ימיני והעזרה הגדולה באה ממנה.

לליאב בני הצעיר ימלאו בקרוב שבע שנים הוא תלמיד כיתה א' בבי"ס שרת, ילד אהוב מאוד ומקובל על כולם. ליאב ילד גבוה יפה כך שכל רואה הוא מתלהב ממנו.

בגיל ינקות לליאב היו הרבה דלקות אוזניים עקב כך ירדה לו השמיעה. הדלקות הלכו וחזרו, בגיל שלוש החליטו הרופאים לשים לו כפתורים באוזניים. למרות הטיפול בכפתורים העניין לא נפתר ושמיעתו ירדה מאוד דבר שהפריע לו מאוד ואף הפריע לפעילות שלו בגן. בגיל חמש עבר ליאב ניתוח לנקז את כל הנוזלים. אני בכיתי כי פחדתי מאוד מהתוצאה.

כאשר ליאב ראה אותי בוכה הוא אמר אמא אל תבכי הכל יהיה בסדר. המשפט שהוא אמר לי מאוד עודד אותי. הטיפול בליאב יצר קשר הדוק ומיוחד בינו. כיום ליאב במעקב שמיעתי במצב סביר הוא תלמיד טוב שמח ומאושר. משפחתנו הגרעינית מונה חמש נפשות ואנו מתגוררים בפרדס חנה ברחוב המסילה הבית קטן וצפוף לכולנו. אני עובדת בשלוש מקומות עבודה ולמרות זאת אינני יודעת מתי ואיך נעבור לדירה גדולה יותר שזה חלום גדול בשבילי. ברצוני להודות לקדוש ברוך הוא שנתן לי חיים ומשפחה וילדים בריאים אני מודה להורי על שהביאו אותי לעולם ומודה לכל בני משפחתי.